

ORTADOğU GÜNDEMİ

19-25 Temmuz 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Birleşmiş Milletler, kuzeybatı Suriye’de artan şiddet konusunda derin endişelerini dile getirdi. BM Genel Sekreter sözcülerinden Farhan Hak, Beşar Esad rejiminin sivillere ve yerleşim yerlerine yönelik artan saldırılarının düzinelerce sivilin ölümüne ve yaralanmasına neden olduğunu söyledi.¹

BM Suriye Özel Temsilcisi Geir Pedersen, Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ile Suriye’deki siyasi geçiş ve insani yardımla ilgili konular üzerine perşembe günü görüştü. Pedersen, Moskova ile iş birliğinin Suriye’deki insani ihtiyaçların karşılanmasına katkıda bulunacağını umduğunu dile getirdi.²

• Suriye Rejimi

Suriye Dışişleri Bakanlığı tarafından, Fırat’ın doğusunda varlık gösteren sözde özerk yönetime ilişkin bir açıklama yapıldı. İlgili açıklamada “Özerk yönetim sömürgeci devletlere bedavadan hizmetler sağlamayı amaçlayan projelerden başka bir şey değildir” ifadesi kullanıldı.³

Esad rejiminin haber ajansı SANA, askerî kaynağa dayandırdığı haberinde İsrail’in yerel saatle 01.13’te Humus’un batı kırsalında bulunan Kusayr ilçesindeki bazı noktalara saldırdığını iddia etti. Lübnan sınırındaki Kusayr ilçesinde rejim ordusunun yanı sıra Lübnan Hizbullahı ve İran Devrim Muhafızlarının emrindeki yabancı terörist gruplara ait askerî noktalar bulunmaktadır.⁴

Esad rejimi, Kurban Bayramı öncesinde Suriye’nin kuzeyindeki Bab ilçesine saldırı düzenledi. 2 kişi öldü, 5 kişi yaralandı. İlçenin güneyindeki Ebu Zindin gümrüğü çevresine konuşlu Suriye Millî Ordusu (SMO) unsurları füzeyle vuruldu. Saldırılarda 2 SMO askeri hayatını kaybetti, 5 asker de yaralandı. Yaralılar çevredeki hastanelere nakledildi.⁵

Rus aşısı Sputnik V’nin tek bileşenli versiyonu olan Sputnik Light aşısının ilk partisinin Suriye’ye ulaştığı bildirildi. Suriye tarafının eline, Rus aşısı ile birlikte Covid-19 teşhis kitlerinden bir parti geçmiş oldu.⁶

• Fırat’ın Doğusu

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi Tanju Bilgiç, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron’un Fransa’da YPG üyeleri ile görüşmesini kınadı. Konu ile ilgili sorulan bir soruya yanıt

1 UN expresses concern over escalating violence in northwest Syria | Daily Sabah

2 Pedersen Discusses Syria with Lavrov - The Syrian Observer

3 <http://sana.sy/en/?p=242743>

4 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/syrian-regime-says-israel-carried-out-attack-on-aleppo/2309682>

5 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/2-syrian-national-army-soldiers-killed-in-attack-by-regime-forces/2309611>

6 <https://tr.sputniknews.com/ortadogu/202107251045047308-sputnik-light-asisinin-ilk-partisi-suriyeye-ulasti/>

veren Bilgiç, “Macron’un terör örgütü PKK’nın Suriye uzantısı PYD/YPG güdümündeki sözde ‘Suriye Demokratik Konseyi’ mensupları ile görüşmesini” kınadığını ifade etti. Bilgiç ayrıca, “Türkiye’nin bu terör örgütü ve uzantılarıyla mücadelesini her yerde kararlılıkla sürdüreceğini” bir kez daha yineledi.⁷ Suriye muhalefetinin çatı örgütü Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu (SMDK) da yazılı bir açıklamada bulunarak söz konusu görüşmeye tepki gösterdi.⁸

ABD’ye ait yeni bir araç konvoyu 19 Temmuz Pazartesi günü Irak’tan Suriye’ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü 30 tırdan oluşan bu konvoy Haseke ve Deyr ez Zor’da bulunan koalisyon üslerine hareket etmek üzere YPG kontrolü altında bulunan Kamışlı kentine giriş yaptı.⁹ 24 Temmuz Cumartesi günü Suriye’ye giriş yapan bir diğer ABD konvoyu ise 75 tırdan oluştu. Suriye’nin kuzeydoğusunda gözlemlenen bu son hareketlilik Uluslararası Koalisyon’un bölgede yeni bir askerî üs kuracağı spekülasyonlarına yol açtı.¹⁰

Türkiye ile Rusya’nın Haseke’ye içme suyu temin eden Alok İstasyonu’na su verilmesi ve buna karşın Tışrin Barajı’ndan Türkiye destekli grupların kontrolündeki bölgelere elektrik verilmesi konusunda anlaşmaya vardıkları öğrenildi.¹¹

• Güney Suriye

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR) tarafından yapılan bir açıklamada Dera el Balad’da askerî bir çatışmadan kaçınmak için müzakere komitesi ile rejimin güvenlik komitesi arasında bir anlaşmaya varıldığı bilgisi paylaşıldı. Söz konusu anlaşmada yer alan şartlar ise 50 kişilik bir grubun güvenlik durumunun tespiti ve silahlarının teslim edilmesi, postane gibi noktalarda rejim birliklerinin yeni kontrol noktaları kurması oldu. SOHR kaynaklarına göre, anlaşma hem Dera komitesi hem de Suriye rejimi tarafından onaylanırken¹² anlaşmanın uygulanma mekanizması ise beş aşama olacak şekilde planlandı. İlk aşama olarak, rejimin provokasyon uygulamalarını durdurması karşılığında kasaba halkının elindeki hafif silahların teslim edilmesi belirlendi. İkinci aşama, özel yapım silahlar da dâhil olmak üzere her türlü silah varlığının gizlenmesi; üçüncü aşama, uzlaştırma heyetinin 135 kişinin güvenlik durumunu çözmek için el-Saraya kontrol noktasından Dera el-Balad’a girişi; bir sonraki aşama olarak, daha önce üzerinde anlaşmaya varılan üç kontrol noktasının yerlerini seçmek için güvenlik güçlerinin bölgeye girişi ve son aşama ise rejim güçlerinin kırsallarına çekilmesi ve Dera el Balad’a giden tüm yolların yeniden açılması olarak belirlendi.¹³

7 https://www.mfa.gov.tr/sc_-30_-fransa-cb-macron-un-sozde-suriye-demokratik-konseyi-mensuplari-ile-gorusmesi-hk-sc.tr.mfa

8 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriye-muhalefetinden-fransa-cumhurbaskani-macrona-teror-orgutu-ypg-pkk-tepkisi/2310336>

9 <https://www.syriahr.com/en/219739/>

10 <https://www.syriahr.com/en/219946/>

11 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/2507202113>

12 <https://www.syriahr.com/en/219905/>

13 <https://www.syriahr.com/en/219959/>

SOHR kaynakları, Esad'ın kardeşi Mahir Esad'ın başkanlığındaki rejim destekli 4. Kolor-du'nun 25 Temmuz sabahı Şam'dan Dera'ya büyük bir askerî takviye getirdiğini bildirdi. Takviyenin bir kısmı Dera şehrine, kalanı ise Dera'nın batı kırsalındaki Tafas ve el-Müzeyrib çevre bölgelerine yöneldi. Takviyenin arkasındaki sebep ise henüz bilinmemektedir.¹⁴

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Suriye Sivil Savunma kaynaklarının aktardığı bilgiye göre, rejim güçleri 22 Temmuz 2021'de İdlib'in güneyinde yer alan İblin köyüne karadan karaya atış yapan silahlarla saldırı düzenledi. Saldırıda biri kadın, üçü çocuk olmak üzere yedi sivil yaşamını yitirdi, yaralanan üç sivil çevredeki hastanelere kaldırıldı. Ayrıca, muhaliflere ait uçak gözlemevinin Rusyaya ait olduğunu bildirdiği savaş uçakları, sabahın erken saatlerinde İdlibiin güneyindeki Bara, İhsim ve Mirayan köylerine hava saldırısı düzenledi.¹⁵

Millî Savunma Bakanlığı 24 Temmuz 2021'de Fırat Kalkanı bölgesinde iki Türk askerinin terör saldırısı sonucu şehit olduğunu, iki askerinin de yaralandığını duyurdu. Yapılan açıklamada, "Fırat Kalkanı Harekâtı bölgesinde 24 Temmuz 2021 tarihinde bir üs bölgemize intikal hâlinde olan Kirpi aracına yapılan saldırı sonucunda iki kahraman silah arkadaşımız şehit olmuş, iki kahraman silah arkadaşımızsa yaralanmış ve derhâl hastaneye sevk edilmiştir. Kirpi aracımıza yönelik gerçekleşen saldırı sonrası bölgedeki terör hedefleri belirlenerek derhâl ateş altına alınmış ve etkili şekilde vurulmuştur. Terör mevzilerine yönelik cezalandırma atışlarımız sürmektedir. Şehitlerimizin kanını yerde bırakmadık, bırakmayacağız" ifadelerine yer verildi.

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Dışişleri Bakanı Fuat Hüseyin, Irak-ABD arasındaki stratejik diyalogun dördüncü oturumuna hazırlık amacıyla ABD'ye bir ziyaret gerçekleştirmiştir. ABD'li mevkidaşı Antony Blinken ile görüşen Hüseyin, ABD ile Irak arasındaki ortaklığın terör örgütü IŞİD'e karşı ortak mücadeleden daha geniş ve derin olduğunu belirtmiş; IŞİD'e karşı ABD öncülüğündeki Uluslararası Koalisyon ile çalışmakla birlikte, Uluslararası Koalisyon ve ABD ile Irak arasındaki bilgi alışverişinin önemine işaret etmiştir.¹⁶

ABD ile Irak arasında stratejik diyalog görüşmelerinin yeni turu için hazırlıklar 23 Temmuz 2021'de başlamıştır. Bu kapsamda Irak Başbakanı Mustafa el-Kazîmi'nin ise 26 Temmuz 2021'de Beyaz Saray'da Başkan Joe Biden ile bir araya gelmesi beklenmektedir. Beyaz

14 <https://www.syriahr.com/en/219969/>

15 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esed-rejiminin-idlib-kirsalindaki-saldirisinda-7-sivil-oldu-3-sivil-yaralandi/2311117>

16 <https://www.thenationalnews.com/world/2021/07/23/blinken-and-hussein-stress-fight-against-isis-in-iraq-during-washington-meeting/>

Saray Basın Sözcüsü Jen Psaki, Kazımı'nın ABD'ye yapacağı ziyaretin, iki ülke arasındaki stratejik ortaklığı vurgulayacağını ve ziyarette ABD askerinin Irak'tan çekilme sürecinin görüşüleceğini belirtmiştir. Öte yandan ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ned Price yaptığı açıklamada, Irak ile ABD arasında yapılacak stratejik diyalog görüşmelerinde, ABD'nin Irak'taki güçlerinin çekilip çekilmeyeceğine karar verileceğini belirtmiştir.¹⁷ Fuad Hüseyin ise Irak ve ABD arasındaki stratejik diyalog görüşmelerinin tamamlanmasının ardından 2008 yılında imzalanan güvenlik anlaşmasına dönülebileceğini belirtirken görüşmelerin, ABD güçlerinin çekilmesi üzerine yapılan son tur görüşmeler olacağını ifade etmiştir. Bakan Hüseyin, hiçbir Irak askerî üssünde ABD güçleri bulunmadığını ve ABD'nin Irak'ta herhangi bir askerî üssünün de olmadığını vurgulamaktadır.¹⁸

Sadr Hareketi'nin 10 Ekim 2021'de yapılacak seçimleri boykot kararı almasının ardından Irak Komünist Partisi de erken seçimlerden çekildiğini duyurmuştur. Parti yetkilileri Irak'ın kaotik konjonktüründe adil ve özgür bir seçim yapılamayacağını vurgulamıştır.¹⁹

• Güvenlik

Irak Başbakanlık Ofisinden yapılan bir açıklamada, Beyaz Saray'ın Ortadoğu koordinatörü Brett McGurk'un, Bağdat'ta yapılan bir görüşmede ABD'nin Irak'taki askerlerini "adım adım" geri çekeceği bir süreci taahhüt ettiği belirtilmektedir. American Enterprise Institute araştırmacılarından Kenneth Pollack, ABD'nin Irak'ta daha fazla muharip askeri olmadığını söylemesinin beklendiğini, daha önce de bildirilen bu çekilme gerçekleştiği hâlde, ABD'ye dönecek olan asker sayısının 10 gibi düşük bir rakam bile olabileceğini belirtmektedir.²⁰ Irak'ta özellikle lojistik, destek ve danışmanlık alanlarında hizmet vermekte olan ABD kuvvetlerinin, Irak'ta az sayıda muharip sınıflara mensup askerinin bulunduğu bilinmektedir. Bu nedenle gerçekleştirilen görüşmelerin sadece muharip askerler üzerinden yapılmasının, Irak'ta yaklaşık 2500 askeri bulunan ABD'nin ülkedeki kontrolünü önemli ölçüde etkilemeyeceği öngörülmesi yapılmaktadır.

Irak'ta Uluslararası Koalisyon Sözcüsü Wayne Marotto, koalisyon güçlerinin Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'ndeki (IKBY) Erbil'in Harir ilçesindeki askerî üssünün, 23 Temmuz 2021 gecesi insansız hava aracı (İHA) saldırısına uğradığını açıklamıştır. Saldırıyı "İslam Direnişi" milis grubuna bağlı Sairin Tugayı üstlenmiştir.²¹ Saldırının, Irak'taki ABD askerlerinin ülkeden çekilmesinin ele alınacağı, ABD ve Irak arasındaki "4. Stratejik Diyalog" görüşmeleri sırasında yapılması dikkat çekmektedir. Zira Şii milis gruplara yakın bazı siyasi çevrelerin, ABD ziyaretinden önce Kazımı'ya ABD güçlerinin ülkeden tamamen çekilmesinin sağlanması

17 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/240720211>

18 <https://www.basnews.com/tr/babat/702676>

19 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraqi-Communist-Party-will-participate-in-the-Parliamentary-elections>

20 <https://www.thenationalnews.com/world/us-news/2021/07/22/inside-the-al-kadhimi-biden-agreement-on-future-us-troop-levels-in-iraq/>

21 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/240720212>

konusunda ısrarda bulunduğu belirtilmektedir.²² Koalisyon güçlerine yönelik bu ve benzeri saldırıların İran destekli Şii milisler tarafından yapıldığı düşünülmektedir. İranlı yetkililerin saldırılarla ilişkilerinin olmadığını kendilerine bildirdiğini ifade eden Dışişleri Bakanı Hüseyin, Bağdat-Tahran görüşmelerinde İranlı yetkililerden Irak'taki silahlı grupların saldırılarını durdurmaları için devreye girmelerini istediklerini açıklamıştır.²³

Irak'ın başkenti Bağdat'ta, kalabalık bir pazar yeri olan el-Vahilat pazarında düzenlenen bombalı saldırıda en az 35 kişinin öldüğü belirtilmektedir.²⁴ Irak askerî sözcüsü, Başbakan Kazimi'nin pazar bölgesinde güvenlikten sorumlu federal polis amirinin tutuklanması emri verdiğini ve patlama hakkında soruşturma başlatıldığını açıklamıştır.²⁵ Kazimi, Bağdat'ta onlarca kişinin hayatını kaybettiği ve IŞİD'in üstlendiği saldırının ardından bir "terör hücresinin" de tutuklandığını açıklamıştır.²⁶ Ayrıca Kazimi saldırının temel sebebinin yolsuzluk olduğunu ifade etmiştir.²⁷

Basında çıkan haberlere göre ülkenin güneyinde yer alan Basra'da Iraklı bir aktivist daha öldürülmüştür.²⁸ Ali Kerim isimli sivil aktivist kimliği belirsiz bir grup tarafından 24 Temmuz Cumartesi günü kaçırılmıştır. Kaçırılmanın üzerinden bir gün geçmeden aktivistin cesedi Basra'nın Zübeyr semtinde bulunmuştur. Kerim'in, 2020'nin sonlarında Front Line Defenders ödülünü kazanan önde gelen insan hakları aktivistlerinden Fatıma Bahadili'nin oğlu olduğu belirtilmiştir.

• Ekonomi

ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken ve mevkidaşı Fuad Hüseyin arasında gerçekleşen görüşmenin ardından ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, ABD'nin Irak halkı ve bölgedeki Iraklı mülteciler için ABD Dışişleri Bakanlığı ve ABD Uluslararası Kalkınma Dairesi (USAID) aracılığıyla 155 milyon dolarlık ek insani yardım yapılacağı bildirilmiştir. Açıklamada bu kaynağın Irak genelinde kritik barınma, temel sağlık hizmetleri, acil gıda yardımı, cinsiyete dayalı şiddetle mücadele gibi koruma hizmetleriyle beraber su, sanitasyon ve hijyen hizmetlerinde kullanılacağı belirtilmektedir.²⁹

Irak ve Ürdün'ün iki ülke arasında elektrik ara bağlantısı sağlamak için bir anlaşma imzalandığı duyurulmuştur. Irak ve Ürdün Elektrik Bakanlarının bu konuda projenin ayrıntılarını değerlendirmek üzere görüştüğü açıklanmıştır.³⁰

22 <https://www.basnews.com/tr/babat/703043>

23 <https://www.basnews.com/tr/babat/702759>

24 <https://www.basnews.com/en/babat/703085>

25 <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-57895957>

26 <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/2021/07/24/iraq-arrests-terror-cell-behind-sadr-city-bombing/>

27 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraq-s-Prime-Minister-corruption-is-a-reason-of-the-violent-attack-on-Al-Sadr-City>

28 <https://www.basnews.com/en/babat/703256>

29 <https://www.basnews.com/tr/babat/702910>

30 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/07/19/iraq-jordan-sign-agreement-on-electrical-interconnector/>

Lübnan, hizmet ve ticari ürün karşılığında bir milyon ton petrol için Irak ile anlaşma imzalamıştır.³¹ Lübnan Enerji Bakanı Rimun Gacar, Irak hükûmeti ile varılan anlaşmayı imzaladıktan sonra geldiği Beyrut'taki Uluslararası Refik Hariri Havalimanı'nda kısa bir basın toplantısı düzenlemiştir.

Uluslararası Para Fonu (IMF) Irak'ın gümrük ve tarife düzenlemelerine ilişkin yeni bir rapor yayımlamıştır. Rapor, uluslararası standartlara ve etkili uygulamalara dayalı gümrük değerlendirme süreçlerinin geliştirilmesi ve etkin bir şekilde uygulanması konusunda teknik yardıma yönelik bulguları ve tavsiyeleri içermektedir.³²

Irak Mali ve Ekonomik İşlerden Sorumlu Başbakan Danışmanı Mazhar Muhammed Salih, Irak hükûmetinin 2018-2019 yılları arasında aşamalı olarak imzaladığı ve petrol eklerini de içeren Çin-İrak iş birliği anlaşmasının, Irak'ta altyapı projelerini hayata geçirmek üzere Irak ve Çin'in ortak finansmanı ile başladığını belirtmiştir.³³ Salih, Çin'in Irak petrol ihracatının yaklaşık yüzde 40-44'ünü oluşturduğunu ve bu oranın günlük yaklaşık 800 bin varil petrole eşit olduğunu açıklamıştır. Salih, petrol ihracatı sebebiyle Çin'in, Irak için önemli bir pazar olduğunu belirtmiştir.³⁴ Irak'ın, Suudi Arabistan ve Rusya'dan sonra Çin'in en büyük üçüncü petrol ihracatçısı konumunda olduğu bilinmektedir. Irak'ta yatırım yapan Batılı şirketlerin, yeni pazarlar ve ortaklar araması ya da paylarını düşürmesi gibi olumsuz durumların, Irak'taki uluslararası enerji yatırımlarında Çin'in ağırlığının artmasını tetikleyeceği düşünülmektedir.³⁵

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Yüksek Ekonomi Meclisi Toplantısı Başbakanı Mesrur Barzani'nin başkanlığında toplanmıştır. IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, Bağdat hükûmetinin verdiği sözü yerine getirip bütçe göndermesi hâlinde IKBY'ye memur maaşlarının bu ay kesintisiz ödeneceğini açıklamıştır.³⁶

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Yaklaşık 40 milyonluk Irak nüfusunun sadece yüzde 1,8'inin en az bir doz Covid-19 aşısı olduğu belirtilmektedir. Irak, hastanelerindeki kritik vaka sayısının 160 bini aşmasıyla ülkenin resmî olarak pandeminin üçüncü dalgasına girdiği belirtilmektedir. Irak'ta günlük ortalama dokuz bin yeni vaka kaydedilmektedir.³⁷ Irak Sağlık ve Çevre Bakanlığı, ülkenin Covid-19 aşılamalarına eşi görülmemiş bir talep yaşadığını duyurmuştur.³⁸

31 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/25072021>

32 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/07/21/imf-report-into-iraqs-customs-and-tariffs/>

33 <https://ina.iq/eng/12966-al-kadhimis-advisor-the-government-will-turn-to-income-generating-projects-by-implementing-the-agreement-with-china.html>

34 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/07/23/china-buys-nearly-half-of-iraqs-oil/>

35 <https://www.al-monitor.com/originals/2021/07/chinese-oil-companies-fill-void-iraq>

36 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/250720216>

37 <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/2021/07/22/coronavirus-iraq-records-160000-new-cases-in-third-wave/>

38 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraq-is-not-using-soon-to-expire-COVID-19-vaccines-Official-says>

Irak hükûmetinin Bağdat'ta yolların iyileştirilmesi, mevcut yolların bakımı, genişletilmesi ve üç yeni köprü'nün inşa edilmesini içeren bir proje için 162 milyon dolarlık bir bütçe ayırdığı bildirilmektedir. Projenin kısa sürede ihale sürecine gireceği düşünülmektedir.³⁹

■ İKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

ABD Dışişleri Bakanlığı, "Kürtlerin ABD ile Irak arasında yapılacak stratejik diyalog görüşmelerine katılımını değerli bulduklarını" açıklamıştır. ABD Dışişleri Bakanlığı Yakın Doğu İşleri Bakan Yardımcısı Joey Hood ile İKBY Başkanlığı Başkanlık Divanı Başkanı Fevzi Heriri'nin fotoğrafıyla paylaşılan mesajda, "Washington DC'de Iraklı Kürt dostlarımızı ağırlamaktan mutluluk duyuyoruz. IŞİD'e karşı mücadelede vazgeçilmez ortaklarımızdan Başkan Barzani ve İKBY halkının ABD-İrak Stratejik Diyalogu'na katkılarını takdir ettik" ifadelerine yer verilmiştir. ABD ile Irak arasında stratejik diyalog görüşmelerinin yeni turu için hazırlıklar 23 Temmuz'da başlamıştır.⁴⁰

Kürdistan Yurtseverler Birliği'nde (KYB) yönetim krizi devam etmektedir. 8 Temmuz'da patlak veren KYB Eş Başkanları arasında sorunlar daha da derinleşmektedir. Eş Başkan Lahur Cengi, Kurban Bayramı kutlama mesajında kendini KYB'nin birinci eş başkanı olarak belirtmiştir. Cengi, KYB Politbüro üyelerinden oluşturulan bir komisyonun sorgulamalarının tamamlanmasına kadar KYB'nin ikinci eş başkanı Bafel Talabani'ye yetkilerini geçici olarak devrettiğini duyurmuştur. Cengi, parti içinde meydana gelen sorunların netleştirilmesi için hiçbir zaman askerî güce inanmadığını vurgulamıştır.⁴¹ ESTA Medya Ağı tarafından yayımlanan raporda, "KYB Eş Başkanı Lahur Cengi, kendine yakın hiçbir siyasi ve askerî yetkiliden destek bulamadığı için askerî güce başvurmadı" ifadeleri kullanılmıştır. Benzer şekilde Kerkük Medya Kuruluşu Yayın Yönetmeni Şivan Davudi ise görevden atandığını belirtilmiştir.⁴²

KYB içerisindeki tartışmaların ardından Bafel Talabani emriyle KYB organlarında asılan bütün Bafel Talabani ve Lahur Cengi'nin portreleri kaldırılıp yerinde KYB eski Genel Sekreteri Celal Talabani portrelerinin asılacağı açıklanmıştır.⁴³ Ayrıca, Lahur Cengi'ye bağlı İplus Medya Kuruluşu yönetmeni Hiva Cema'l'in evine el konulurken, evin fiyatının 500 bin dolar olduğu ve daha önce Lahur Cengi emriyle Terörle Mücadele Birimi bütçesinden satın alındığı açıklanmıştır.⁴⁴ İki eş başkan arasında meydana gelen sorunların bir kısmı KYB kontrolü altında bulunan sınır kapılarında kaçakçılık problemi ile ilgilidir. Bafel Talabani'ye yakın medya kuruluşları, 8 Temmuz'dan sonra sınır kapılarında kaçakçılık yapan 6 kişinin

39 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/07/23/funds-allocated-for-road-improvement-in-baghdad/>

40 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/240720211>

41 <https://zhyan.co/news.aspx?id=12957&mapid=1>

42 <https://www.dengiamerika.com/a/5973820.html>

43 <https://esta.krd/79193/>

44 <https://www.nasnews.com/kurd/view.php?cat=30417>

• Güvenlik

IŞİD Karşıtı Uluslararası Koalisyon Güçleri'nin konuşlu olduğu Erbil'in Harir ilçesindeki askerî üsse insansız hava aracı ile saldırı gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Saldırıyı İslam Direnişi hareketine bağlı Sairin Tugayı üstlenmiştir. IŞİD Karşıtı Uluslararası Koalisyon Sözcüsü Wayne Marotto, 23 Temmuz 2021 gece yarısı saat 01.23'te koalisyon güçlerinin İKBY'deki askerî üssüne İHA saldırısı gerçekleştirildiğini açıklamıştır. Marotto saldırının herhangi bir insani veya maddi hasara yol açmadığını belirtirken, "ABD ve Uluslararası Koalisyon Güçleri teyakuzda olacak ve doğal hakları çerçevesinde kendilerini savunmaya devam edeceklerdir" ifadesini kullanmıştır. Sairin Tugayı'ndan yapılan açıklamada, ABD'nin ve ajanlarının sığınağı hâline gelen Harir Üssü'ne bombalı insansız hava araçlarıyla saldırı düzenlendiği duyurulmuştur.⁵⁰ Harir Üssü, Zini Verde bölgesine en yakın ABD üssü olarak kayıtlara geçerken, Haşdi Şaabi'ye yakın Şii gruplar ABD ve Uluslararası Koalisyon Güçleri'nin konuşlu olduğu askerî üslere roketli ve İHA'lı saldırılar düzenleyerek hedef almaktadır.

Terör Örgütü PKK unsurları 24 Temmuz'da Duhok'un Amedi ilçesi sınırlarındaki Metina Dağı'nda bulunan bir Zerevani Peşmerge noktasına saldırmıştır. Peşmerge Genelkurmay Başkanı Cemal Eminki, PKK'nın Zerevani Peşmergelerine ateş açtığı saldırıda herhangi bir can kaybı yaşanmadığını, Peşmerge'nin de açılan ateşe karşılık verdiğini aktarmıştır. "PKK, Başkan Barzani'nin kardeş kavgasını (birakuji) haram kıldığı mesajını fırsata çeviriyor" diyen Genelkurmay Başkanı Eminki, "Tehditlerde bulunuyor, Peşmerge'ye karşı savaşa kışkırtıyorlar. PKK bu şekilde de hareketlerine tahammül gösterilmesini bekliyor" ifadelerini kullanmıştır.⁵¹

• Sağlık ve Sosyal Hayat

İKBY'de Covid-19 vaka ve ölüm sayılarında artış gözlemlenirken, 19 Temmuz'da Süleymaniye'de ilk Delta varyantı vakası tespit edilmiştir.⁵² Bu kapsamda Sağlık Bakanı Saman Berzinci, üçüncü Covid-19 dalgasının başlaması üzerine halkı uyarmıştır. Öte yandan il bazında oluşturulan Koronavirüs Mücadele Yüksek Komisyonu tarafından Erbil, Süleymaniye ve Duhok'ta siyasi, kültürel, dinî ve toplumsal toplantılar yasaklanmıştır.⁵³ Üstelik Duhok İl Sağlık Müdürlüğü, "Hükûmet iki haftadan bir aya kadar sokağa çıkma yasağı uygulamalı" çağırısı yapmıştır.⁵⁴ İKBY'de tespit edilen Covid-19 vaka sayısı toplam 211 bin 826'ya yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 4 bin 675'ye çıkmıştır. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 191 bin 294'e ulaşmıştır.⁵⁵

50 <https://esta.krd/79781/>

51 <https://www.peyam.net/Details/23579>

52 <https://zhyan.co/news.aspx?id=12955&mapid=1>

53 <https://mewdamedia.com/articles/17672>

54 <https://www.awene.com/detail?article=51231>

55 <https://esta.krd/79893/>

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

İranlı Etemad gazetesinde yayımlanan bir haberde Suudi Arabistan'ın İran'ın yeni Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi'nin yemin törenine bir temsilci gönderebileceği iddia edildi. Bu törenin ardından ise diplomatik ilişkilerin yeniden tesis edilmesi için resmî adımların atılabileceği belirtildi. Haberde yakın zamanda iki ülkenin karşılıklı olarak büyükelçiliklerini tekrar açabileceği de ifade edildi.⁵⁶

İsraili şirket NSO Group tarafından oluşturulan casus yazılımı ile hedef alınan binlerce kişi ve ortaya çıkan birçok olay arasından, Suudi yetkililerin Cemal Kaşıkçı ile yakın olan kişilerin telefonlarını hedef aldığı ortaya çıktı. Cemal Kaşıkçı'ya yakın isimlerin hem cinayet öncesinde hem de sonrasında takibe alındığı iddia edildi. Casus yazılım ile 50 bin telefon numarasının hedef alınmış olabileceği belirtildi.⁵⁷

Suudi Arabistan, Aden'e iki uçak dolusu askerî araç ve birlik yolladı. Askerî birliklerin ve araçların Cumhurbaşkanlığı Sarayı'na götürüldüğü ve Suudi destekli Yemen Meşru Hükûmeti'nin korunması görevini üstlenebileceği belirtildi.⁵⁸

Hükûmet destekçisi bir Suudi televizyon yorumcusu Yemen konusunda BAE'yi hedef alan eleştirilerde bulundu. Suud-BAE arasındaki son dönem gerginliğinin bir yansıması olarak değerlendirilen yorumlarda Suudi yorumcu BAE'yi Riyad Anlaşması'nın uygulanmasını engellemek ve krizi derinleştirmekle suçladı. BAE'nin bu tutumunun iki ülke arasındaki ilişkileri teste tabii tutmaya devam edeceğini de sözlerine ekledi.⁵⁹

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Suud-BAE ilişkilerinde artan gerilimin ortasında Abu Dabi Veliht Prensi Muhammed bin Zayed Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'a bir ziyaret gerçekleştirdi. BAE'li Veliht Prens, Suudi Veliht Prens Muhammed bin Selman ile görüşmelerde bulundu. Görüşme sonrası paylaştığı mesajında Muhammed bin Zayed "Kardeşim Muhammed bin Selman ile uluslarımız arasındaki kardeşlik bağını ve stratejik iş birliğini daha da derinleştirmenin yollarını görüştük" ifadelerini kullandı.⁶⁰

ABD Adalet Bakanlığı Donald Trump'ın yakın müttetiklerinden ve 2016'daki açılış komitesine başkanlık eden milyarder Tom Barrack'ın ABD'de BAE adına gizli yabancı lobicilik faaliyetleri

56 <https://www.middleeastmonitor.com/20210724-diplomatic-relations-will-be-resumed-between-saudi-arabia-and-iran-soon-says-report/>

57 <https://www.middleeastmonitor.com/20210719-khashoggis-friends-family-targeted-by-saudi-uae-using-israel-spyware-date-leak-reveals/>

58 <https://www.middleeastmonitor.com/20210722-saudi-arabia-sends-reinforcements-to-aden/>

59 <https://www.reuters.com/world/saudi-commentators-go-public-criticising-uae-role-yemen-2021-07-18/>

60 <https://www.reuters.com/world/middle-east/de-facto-uae-leader-arrives-saudi-arabia-amid-tensions-2021-07-19/>

yürüttüğü gerekçesiyle tutuklandığını duyurdu. New York Federal Mahkemesi 74 yaşındaki Barrack'ı yedi olaydan suçlu buldu.⁶¹

İsrail ile BAE arasında hız kazanan iş birliği uzay çalışmalarına da yansdı. İsrail'in SpacEL isimli devlet destekli kuruluşu yaptığı bir açıklamayla yapay zekâ alanında faaliyet gösteren Abu Dabi merkezli G42 şirketiyle BAE'nin Beresheet 2 isimli ay misyonunda iş birliği yapacağını duyurdu.⁶²

Diğer taraftan İsrail hükûmetinin Netanyahu döneminde BAE ile yapılan ve emirlik petrolünün İsrail üzerinden Avrupa pazarlarına taşınmasını öngören anlaşmayı yeniden gözden geçireceği iddia edildi. Anlaşma imzalandığında çevreci gruplar tarafından sert biçimde eleştirilmiştir. İsraili Haaretz gazetesi önümüzdeki haftalarda Başbakan Naftali Bennett ve Dışişleri Bakanı Yair Lapid'in İsraili uzmanlarla bir toplantı gerçekleştirip projenin Kızıldeniz, Negev Çölü ve Akdeniz kıyılarındaki resifler üzerindeki etkisini görüşeceklerini bildirdi. Haziran ayında İsrail Çevre Bakanı Tamar Zandberg de çevreye verebileceği ciddi zararlar sebebiyle projeye karşı olduğunu ifade etmişti.⁶³

• Katar

Fransız futbol kulübü Paris Saint Germain (PSG) ve beIN Media Group'un patronu Nasser Al Khelaifi'ye ait iki telefon numarasının İsraili NSO Group tarafından geliştirilen casus yazılım Pegasus ile takibe alındığı belirtildi. Olayın 2018 yılında Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır'ın Katar'a ambargo uyguladığı sırada gerçekleştiği ifade edildi. Khelaifi, Doha ile Riyad arasında Katarlı eğlence şirketi beIN yayınlarının korsan bir kanal olan beoutQ tarafından çalınıp yasa dışı şekilde yayınlanması nedeniyle yaşanan gerginlikte başat aktörlerden biriydi.⁶⁴

Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani ülkesinin savaşın tahrip ettiği Yemen'de gıda güvenliğini sağlamak amacıyla 100 milyon dolarlık bir bağışta bulunduğunu duyurdu. Ayrılan bu fonun BM'nin Dünya Gıda Programı'nın ülkede gıda güvenliğini sağlamak ve kıtlığı önlemenin yanı sıra insani yardım anlamında yürüttüğü faaliyetleri desteklemek için kullanılacağı ifade edildi.⁶⁵

Katar Dışişleri Bakanı Muhammed bin Abdulrahman Al Sani, ABD'ye yaptığı ziyaret çerçevesinde Amerikan mevkidaşı Antony Blinken ile Dışişleri Bakanlığında bir toplantı gerçekleştirdi. Toplantı sonrası Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ned Price tarafından yapılan açıklamada iki bakanın Katar'ın Lübnan Ordusuna ve Yemen'e yaptığı yardımlar dâhil olmak

61 <https://www.aljazeera.com/news/2021/7/20/us-charges-trump-ally-with-undisclosed-lobbying-for-uae>

62 <https://www.middleeastmonitor.com/20210719-israel-and-uae-to-collaborate-on-moon-landing-mission/>

63 <https://www.middleeasteye.net/news/israel-uae-deal-oil-europe-transport-rethink>

64 <https://www.dohaneews.co/qatars-bein-chief-al-khelaifi-targeted-by-israeli-pegasus-spyware/>

65 <https://www.dohaneews.co/qatars-amir-donates-100m-to-prop-up-food-security-in-yemen/>

üzere bölgesel meseleler üzerine fikir alışverişinde bulunduğu ifade edildi. Ayrıca Blinken'in toplantıda ABD ile Katar arasındaki ilişkilerin stratejik önemine vurgu yaptığı belirtildi.⁶⁶

• Yemen

BAE destekli Güney Geçiş Konseyinden (GGK) üst düzey yetkili Ahmed bin Brik, Twitter hesabı üzerinden yaptığı bir açıklamayla Yemen Meşru Hükûmeti'ni Aden'de toplantı yapmalarını engellemekle tehdit etti. Ahmed bin Brik paylaştığı mesajında Yemen Merkezî Hükûmeti yetkililerine "Marib'i satan cüceler" ifadeleriyle seslendi. GGK ve meşru hükûmet arasında Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da gerginliği azaltmak ve Riyad Anlaşması hükümlerini uygulamak için görüşmeler devam etmekteydi.⁶⁷

Öte yandan, Suudi Arabistan öncülüğündeki Arap Koalisyonu'ndan yapılan bir açıklamada İran destekli Husilerin Suudi Arabistan'ın güney bölgelerini hedef alan ve bomba yüklü insansız hava araçları ve balistik füzelerle düzenlediği hava saldırılarının önlendiği duyuruldu.⁶⁸

• Kuveyt

ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken'in Kuveyt'e yapacağı ziyaretin iki ülke arasında devam eden sağlam bağın göstergesi olacağı belirtildi. Ziyaretin Çöl Kalkanı Operasyonu'nun ve Kuveyt'in özgürleştirilmesinin 30. yıl dönümüne gelmesi de vurgulandı.⁶⁹

• Umman

Umman Sultan Heysem bin Tarık, yeni seçilen İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Karşılıklı bayram kutlamalarında bulunan liderler, ikili ilişkiler üzerine de görüştü.⁷⁰

• Bahreyn

Kral Hamed bin İsa Al Halife Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi'ye Mısır'ın ulusal bayramını kutlamak vesilesiyle bir tebrik mesajı gönderdi. Mesajda ayrıca iki ülke arasındaki iyi ilişkilere vurgu yapıldı.⁷¹ Benzer şekilde Veliaht Prens ve Başbakan Prens Selman bin Hamed Al Halife de Mısır Cumhurbaşkanı'na tebrik mesajlarını ilettili.⁷²

Son olarak Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Bahreyn'in başkenti Manama'nın "2021 Sağlıklı Şe-

66 <https://www.aa.com.tr/en/americas/us-touts-importance-of-strategic-relationship-with-qatar/2311889>

67 <https://www.middleeastmonitor.com/20210723-yemen-separatists-threaten-to-halt-government-meetings-in-south/>

68 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/saudi-arabia-intercepts-houthis-ballistic-missile-armed-uavs/2313256>

69 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2989545&Language=en>

70 <https://timesofoman.com/article/104509-hm-the-sultan-iranian-president-elect-review-relations>

71 <https://www.bna.bh/en/HMKingcongratulatesEgyptianPresidentonRevolutionDay.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDhGyFn8U09HlhyfATevAbp4%3d>

72 <https://www.bna.bh/en/HRHCrownPrinceandPrimeMinistercongratulatesthePresidentoftheArabRepublicofEgyptonRevolutionDay.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDsgTmA0yEi9GZ3YuMNEK9R1%3d>

hir” unvanı aldığını ve Örgütün Manama’da bir ofis açacağını duyurdu. Yakın zamanda da DSÖ Genel Direktörü Tedros Ghebreyesus’un Bahreyn’e bir ziyaret gerçekleştireceği ifade edildi.⁷³

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Mısır Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü verdiği demeçte İsrail’in Mescid-i Aksa’da İsraili askerleri korumak bahanesiyle gerçekleştirdiği saldırıları kınadığını söyledi. Sözcü, Mısır’ın bu tür saldırılara kesin bir şekilde karşı olduğunu vurguladı.⁷⁴

Mısır Resmî Gazetesi’nde yayımlanan ve Cumhurbaşkanı Abdülfettah El Sisi’nin imzasını taşıyan yeni yasa değişiklikleriyle birlikte genel kurmay başkanının, Silahlı Kuvvetler komutanlarının ve Savunma Bakanlığı asistanlarının görev süresi dört yıldan iki yıla indirildi.⁷⁵

Mısır’da Kurban Bayramı ve 23 Temmuz Devrimi’nin 69. yıl dönümü münasebetiyle 2 bin 75 mahkûm hakkında af kararı çıktı. Devlet gazetelerinden Ahram’ın haberine göre, Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkarılan af kararı kapsamında 2 bin 75 mahkûm serbest bırakıldı. Kurban Bayramı ve 23 Temmuz Devrimi’nin 69. yıl dönümü dolayısıyla çıkarılan af kararının koşullarına ilişkin bilgi verilmedi.⁷⁶

Etiyopya, Rönesans Barajı’nın ikinci dolununun tamamlandığını duyurdu. Konuyla ilgili olarak Mısır Sulama Bakanı Muhammed Nasir Allam yaptığı açıklamada, Mısır’ın bütün gelişmeleri yakından takip ettiğini ve atılan bütün adımların farkında olduğunu söyledi.⁷⁷

Cumhurbaşkanı Abdülfettah El Sisi, Britanya Başbakanı Boris Johnson ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Görüşmede Sisi, Mısır’ın su güvenliğini ve Nil Nehri üzerindeki tarihî haklarını korumak istediğini yinelerken, uluslararası toplumun konuyla ilgili müzakere sürecini desteklemesinin öneminden bahsettiği aktarıldı. Johnson’ın ise müzakerelerin devamı için Britanya’nın desteğini temin ettiği belirtildi.⁷⁸

• Libya

Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti Başbakanı Abdülhamid Dibeybe, General Electric’in Scott L.Strazik ile bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşmede Libya’daki elektrik eksikliği görüşüldü.

73 <https://www.bna.bh/en/WHOopenofficeinBahrainasManamareceivesHealthyCity2021title.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlz0N1%2bDuzDJ%2fpCCTn5uCCUui38jFs%3d>

74 <https://www.middleeastmonitor.com/20210719-egypt-slams-israel-violations-of-al-aqsa/>

75 <https://www.middleeastmonitor.com/20210719-sisi-reduces-the-length-of-service-of-senior-officers-in-the-armed-forces/>

76 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/misirda-2-bin-75-tutuklu-cikan-af-karariyla-serbest-birakildi/2310283>

77 <https://www.al-monitor.com/originals/2021/07/egypt-weighs-next-steps-after-ethiopia-completes-second-filling-nile-dam>

78 <https://www.arabnews.com/node/1897481/middle-east>

Dibeybe ise Libya enerji sektöründe uzun vadeli bir çözüm aradıklarını ve yatırım çekmek için çalıştıklarını, bunun ülkede daha fazla iş fırsatı yaratacağına emin olduğunu söyledi.⁷⁹

ABD Birleşmiş Milletler Temsilcisi Linda Thomas Greenfield, Libya halkına seçime giden yollarında her türlü desteğin sağlanması ve seçim sürecini engelleyecek her türlü potansiyel tehdidin bertaraf edilmesi için çağrıda bulundu. Greenfield, 24 Aralık'taki seçimlerin Libya içerisinde 10 yıldır süren karışıklığın bitişi çok önemli bir adım teşkil ettiğini söyledi.⁸⁰

Avrupa Birliği Dışişleri Servisinden sızdırılan bir belgeye göre AB'nin, birliğin süper güç olarak bölgede etkisini arttırmak için askerî bir misyon göndermeye hazırlandığı aktarıldı. Belgede AB'nin, Libya'da insan ve silah kaçakçılığını bitirmek için büyük bir operasyona hazırlandığı belirtildi.⁸¹ Konuyla ilgili olarak Avrupa Birliği Dış Politikalar ve Güvenlik Politikaları Sözcüsü Nabila Massrali ise iddiaları reddederek böyle bir şeyin gündemde olmadığını ve AB'nin bölgede barışın ve istikrarın sağlanması için yabancı güçlerin ve paralı askerlerin çekilmesi konusundaki desteğini vurguladı.⁸²

Libya Başkanlık Konseyi Başkanı Muhammed el-Menfi gerçekleştirdiği bir basın toplantısında Libya'nın egemenliğini ve birliğini koruma konusundaki kararlılığını ve seçimlerin zamanında yapılması ve 5+5 Ortak Askerî Komisyonunun yanı sıra ulusal uzlaşma çabalarının desteklenmesi de dâhil olmak üzere Siyasi Diyalog Forumu'nun yol haritasına bağlılık konusunda kararlı olduğunu vurguladı.⁸³

• Tunus

Tunus'ta Covid-19 nedeniyle bir günde 317 kişinin hayatını kaybetmesiyle salgının başlangıcından bu yana "en yüksek" günlük can kaybı kayıtlara geçti. Tunus Sağlık Bakanlığından yapılan yazılı açıklamada, son 24 saatte 317 kişinin virüs nedeniyle yaşamını yitirdiği, 5 bin 624 kişinin enfekte olduğu belirtildi.⁸⁴

Tunus'ta yüzlerce kişi, ülkede sağlık sektöründe yaşanan sorunlara tepki olarak, hükûmetin istifası ve meclisin feshedilmesi talebiyle gösteri düzenledi. Bazı sosyal medya aktivistlerinin çağrısıyla meclis binasının yakınlarında toplanan Tunuslular, "Yönetim ve hükûmet. Bozuk sistem", "Ey vatandaş ayaklar altına alındın", "Halk siyasilerin yolsuzluğundan bıktı" ve "Hükûmetin istifası ve meclisin feshedilmesine evet" yazılı pankartlar taşıdı. Göstericilerin toplandığı alanda yoğun güvenlik önlemleri alındı. Öte yandan, Tunus'taki Nahda Hareketi lideri ve aynı zamanda Meclis Başkanı Raşid el-Gannuşi, 25 Temmuz Tunus Cumhuriyet Bay-

79 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/libyan-pm-reviews-ge-power-urgent-steps-address-electricity-shortage-libya>

80 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/us-confirms-its-full-support-libyan-people>

81 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/eu-plans-to-send-military-mission-to-libya-leaked-paper/2309578>

82 <https://libyareview.com/15090/eu-stresses-need-for-foreign-forces-to-withdraw-from-libya/>

83 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/menfi-libyas-elections-must-be-held-time>

84 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunusta-kovid-19-salgininda-gunluk-olu-sayisi-en-yuksek-seviyeye-cikti/2312928>

ramı münasebetiyle mecliste yaptığı konuşmasında halka seslenerek safları birleştirme, bölünmelerden ve kini körüklemekten kaçınma ile yeni tip koronavirüse (Covid-19) karşı tek vücut hâlinde mücadele etme çağrısında bulundu. Gannuşî, protestolara ilişkin, "Eylem ve protestolar, yasalara bağlı kalındığı sürece anayasa tarafından garanti altına alınan bir hak-tır" dedi.⁸⁵

Tunus açıklarında 366 düzensiz göçmen kurtarıldı, 17 göçmenin ise cesedine ulaşıldı. Tunus Kızılayı Mednin Vilayeti Direktörü Munci Selim yaptığı yazılı açıklamada, Tunus donanmasının Libya donanması ile iş birliği içinde Mednin iline bağlı Cercis kenti sahilinde tekneleri arızalanan 366 düzensiz göçmeni kurtardığını ifade etti. Bozulan teknedeki çıkan dumandan boğulan 17 düzensiz göçmenin ise cesedine ulaşıldığını kaydeden Selim, hayatını kaybeden ve kurtarılanların tamamının Bangladeş uyruklu olduğunu dile getirdi.⁸⁶

• Cezayir

Cezayir, Fas'ın Birleşmiş Milletler Daimî Temsilcisi Ömer Halil'in, ülkedeki ayrılık yanlısı el Kabail hareketinin kendi kaderini tayin hakkını (self determinasyon) destekleyen açıklamaları üzerine Rabat'taki Büyükelçisi Abdulhamid Abdavi'yi istişare amacıyla geri çağırdı. Cezayir Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada Fas'tan, Daimi Temsilcisi'nin açıklamalarıyla ilgili nihai tutumunu açıklamasının istendiği ancak buna cevap verilmemesi üzerine Rabat Büyükelçisinin istişare amacıyla geri çağırılmasına karar verildiği belirtildi. Açıklamada, gelişmelere göre farklı önlemlerin de devreye sokulabileceği ifade edildi. BM Daimî Temsilcisi Ömer Halil, 15 Temmuz'da yaptığı açıklamada Cezayir'deki el Kabail bölgesi halklarına bağımsızlık verilmesi çağrısı yapmıştı. Halil'in el Kabail hareketini destekleyen açıklamaları Cezayir tarafından tepkiyle karşılanmıştı.^{87 88}

Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun ve Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi Cezayir'de bir araya geldi. Görüşmede Tebbun, Yi'den Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'e Çin Komünist Partisi'nin kuruluşunun 100. yılı sebebiyle tebriklerini iletmesini istedi. Tebbun iki ülkenin uzun bir geçmişe ve karşılıklı güvene dayanan bir ilişkiye sahip olduğunu söylerken bağımsızlığından beri Cezayir'in Çin'e yönelik politikasında bir değişiklik olmadığını vurguladı. Tebbun ayrıca Bir Kuşak Bir Yol projesi çerçevesinde Çin ile ekonomi, ticaret, yatırım, enerji, madencilik, altyapı gibi alanlarda iş birliğini geliştirmeyi umduklarını söyledi.⁸⁹

Meclis Başkanı Mustafa Şentop ve Cezayir Meclisi Sözcüsü İbrahim Bougali telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Görüşmede iki ülkenin Filistin'e destek için iş birliği geliştirmeye karar

85 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunusta-yuzlerce-kisi-hukümetin-istifasını-ve-meclisin-feshedilmesini-istedi/2313680>

86 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-aciklarinda-366-duzensiz-gocmen-kurtarildi-17-gocmenin-ise-cesedine-ulasildi/2311269>

87 <https://tr.euronews.com/2021/07/18/cezayir-rabat-taki-buyukelcisini-istisare-icin-geri-cag-rd>

88 <https://www.aljazeera.com/news/2021/7/18/algeria-recalls-envoy-to-morocco-in-row-over-western-sahara>

89 <http://www.china-embassy.org/eng/zgyw/t1893952.htm>

verdikleri belirtildi. Ayrıca yapılan açıklamada iki ülke arasındaki iş birliğini geliştirmenin özellikle meclis seviyesinde önemli olduğunu vurguladıkları aktarıldı.⁹⁰

• Fas

Fas Dışişleri Bakanı Nasır Burita, İsrail merkezli NSO Group'un ürettiği "Pegasus" isimli casus yazılımı kullanarak "yerli ve yabancı çok sayıda kişinin telefonlarını dinlediği" yönündeki iddiaları ortaya atanların delil getirmesi gerektiğini belirtti. Fransız "Jeune Afrique" dergisine röportaj veren Fas Dışişleri Bakanı Nasır Burita, söz konusu iddialara ilişkin açıklamalarda bulundu. Burita, "Fas'la ilgili bu iddiaları ortaya atan kişi ya da kurumların, delil getirmeleri ya da yargı önünde bu iftiralarının sonuçlarına katlanmaları gerekir. Adaletin rolü, maddi deliller çerçevesinde iddiaları kanıtlamaktır" ifadesini kullandı. Burita ayrıca Fas'ın, özellikle teröre karşı yürütülen küresel mücadelede kullandığı güvenlik sistemlerinin etkinliği sayesinde ortakları nezdinde güvenilir bir müttefik olduğunu sözlerine ekledi. Fas'ın İsraili "Pegasus" yazılımıyla Fransa Cumhurbaşkanı'nı ve kabinesini dinlemeye çalıştığı iddia edilmişti. Radio France'ın haberinde, Fas'taki Kral VI. Muhammed yönetiminin, Macron'un yanı sıra Fransa'da aralarında eski Başbakan Edouard Philippe ile hükümetin üst düzey isimleri ve gazetecilerin de yer aldığı yüzden fazla kişinin telefonuna sızma girişiminde bulunduğu ileri sürülmüştü. Fransız basınında yer alan haberlerde Cumhurbaşkanı Macron'un, Fas istihbarat servislerinin hedefinde olduğu iddia edilen cep telefonunu ve numarasını değiştirdiği ifade edilmişti. Ayrıca Macron'un İsrail Başbakanı Naftali Bennett ile görüştüğü, konuyla ilgili duyduğu rahatsızlığı ifade ettiği ve resmî açıklama istediği kaydedildi.^{91 92 93}

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Japonya'nın yürürlüğe giren yeni enerji politikası taslağı ile Katar ve Avustralya'nın Japonya'ya sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) ihracatlarının azalabileceği değerlendirildi. Yeni taslak ile, yenilebilir ve nükleer enerjiden elektrik üretiminin payı artarken LNG'nin payını yaklaşık %37'den %20'ye düşürülmesinin planlandığı da bildirildi.⁹⁴

Azerbaycan'dan gelen doğal gazı Türkiye'den Avrupa'ya taşıyan yıllık 10 milyar m³ kapasiteli Trans Adriyatik Boru Hattı (TAP) için kapasite genişletmeye yönelik açılan ihalelere bağlayıcı tekliflerin gelmediği açıklandı. TAP'ın kapasitesinin genişletilmesinin en erken 2026 yılında

90 <https://www.middleeastmonitor.com/20210723-turkey-and-algeria-discuss-cooperation-and-support-for-palestine/>

91 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fransa-cumhurbaskani-israil-basbakanindan-casus-yazilimla-ilgili-aciklama-istedi/2313261>

92 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israilli-firmaya-ait-casus-yazilimi-en-az-10-hukümetin-kullandigi-iddia-edildi/2308530>

93 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fastan-casus-yazilimla-telefonlari-dinlediği-iddialarına-yanıt/2312465>

94 <https://www.arabnews.com/node/1898436/business-economy>

gerçekleşebileceği değerlendirildi.⁹⁵ Ayrıca TAP rotası boyunca yeni gaz çıkış noktalarının açılma imkânının olduğu da açıklandı.⁹⁶

Sırbistan Maden ve Enerji Bakanı yaptığı açıklamada, Azerbaycan ile enerji alanında iş birliği yapmak istediklerini bildirdi. Sırbistan'ın Güney Gaz Koridoru (SGC) üzerindeki gaz boru hatları ile diğer potansiyel tedarikçilerle bağlantı kurmasının planlandığı da açıklandı.⁹⁷

Avrupa Birliği Enerji Topluluğu Sekreterliği, Güneydoğu ve Doğu Avrupa Gaz (SEEGAS) pazarının geliştirilmesi ve bölgeler arası iş birliğini destekleyen bir mutabakat zaptı imzalandığını açıkladı. Bu sayede Romanya, Avusturya, Polonya, Ukrayna, Macaristan merkezli çeşitli enerji borsası ve ticareti şirketleri arasında çalışmaların gerçekleştirileceği de bildirildi. Bu sayede doğal gaz ticaretinin geliştirilmesi, borsa, bölgeler arası piyasaya dayalı fiyatlandırma mekanizmalarında rekabet-şeffaflık ve verimli sınır ötesi gaz iletimi ve iş birliğinin sağlanmasının olduğu belirtildi.⁹⁸

Ortadoğu Saudi Aramco'nun yaptığı açıklamada, bir siber şantajcının (cyber extortionist) Haziran 2021'de şirketin 1 terabaytlık (TB) verisini ele geçirip şirketten 50 milyon USD'lik fidye talep ettiği bildirildi. Çalınan verilerin Aramco için çalışan üçüncü taraf yüklenicilerin ağlarına ve sistemlerine sızılmasıyla ele geçirildiği de açıklandı.^{99 100 101}

Suudi Arabistan Enerji Bakanı yaptığı açıklamada, Suudi Arabistan'ın kontrolünü sağlamlaştırması için OPEC'i, Merkez Bankasının bir türevi hâline getirmeyi ve petrol arzını ABD Merkez Bankası Federal Reserve'in para arzını düzenlediği gibi düzenlemeyi istediği bildirildi.¹⁰²

Suudi Arabistan'a ait ABD merkezli Motiva Enterprises'in, 6,6 milyar USD'lik ek petrokimya tesisi yatırımını askıya aldığı açıklandı.^{103 104}

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Elektrik Bakanlığının yaptığı açıklamaya göre, IKBY ile Irak'ın elektrik şebekesinin Türkiye'ye bağlandığını ve Irak'ın bu hat üzerinden elektrik alımı yaptığını bildirdi. Irak-İKBY-Türkiye arasındaki 400 kilovat elektrik şebekesi projesinin çalışmalarının devam ettiğini de açıkladı.^{105 106}

95 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/natural-gas/072221-no-binding-bids-submitted-for-additional-capacity-in-tap-gas-link-operator>

96 <https://en.trend.az/business/energy/3457540.html>

97 <https://en.trend.az/business/energy/3459104.html>

98 <https://energy-community.org/news/Energy-Community-News/2021/07/21.html>

99 <https://www.ft.com/content/272259b0-8e98-4b49-8047-f4b8a2d33e95>

100 <https://apnews.com/article/technology-middle-east-business-religion-b449557e2db93e9e106cda6c085667e9>

101 <https://www.techradar.com/news/saudi-aramco-hit-by-1tb-data-breach>

102 <https://www.bloomberg.com/news/features/2021-07-22/saudi-prince-abdulaziz-bin-salman-seeks-to-tame-oil-prices-opecc-russia>

103 <https://www.wsj.com/articles/saudi-owned-motiva-suspends-6-6-billion-petrochemical-expansion-11626698498>

104 https://www.wsj.com/articles/saudi-aramco-slows-diversification-plans-amid-industry-downturn-11599054505?mod=article_inline

105 <https://bit.ly/3kZMZye>

106 <https://www.ina.iq/130642--.html>

Rusya merkezli Lukoil yaptığı açıklamada, Lukoil'in Irak'ın West Qurna-2 petrol sahasındaki hissesini azaltmak istediğini ancak Irak'ın bu satışa onay vermediğini bildirdi. Bunun yanı sıra, Lukoil'in West Qurna-2 sahasındaki hissesini Çinli şirketlere satmak istediğini belirten resmî bir bildirim gönderdiği ancak daha sonra Irak Petrol Bakanı'nın Lukoil'in West Qurna-2 projesinde kalmasında ısrar ettiği de açıklandı. Ayrıca, Lukoil Irak'tan günlük 30.000 varil üretim kapasitesi olan Block 10'u erken işletme imtiyazı istediği ve Irak'ın bu isteği kabul ettiği de bildirildi.^{107 108}

Çin gümrük verilerine göre, Çin'in Suudi Arabistan'dan petrol ithalatını arttırdığı ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Kuveyt, İran'dan yapılan sevkiyatların ise düştüğü bildirildi.^{109 110}

Irak'ın petrol ihracatının yaklaşık yarısının şu anda Irak petrolünün bir numaralı pazarı olan Çin'e satıldığı açıklandı.¹¹¹

Irak Petrol Bakanlığı yaptığı açıklamada, Çin'in Irak'taki 3 milyar USD'lik Al-Faw rafinerisi ve petrokimya kompleksinin finansman, inşaat ve işletimini yapacağını bildirdi.¹¹²

Basra Petrol Tesislerinde, bir gün içerisinde ayrı ayrı üç yangın çıktığı açıklandı. West Qurna 1 petrol sahasındaki bir gaz ayrıştırma tesisinin ham petrol hidrofor tesisinde, Basra rafineri kompleksinde nafta yüklü bir kamyonunda ve devlete ait Basra Oil Company'nin (BOC) ofislerinin bulunduğu bir binada elektrikten yangın çıktığı ifade edildi. Yangınların petrol ve gaz operasyonları üzerinde önemli bir etkisi olmadığı ve bu yangınların Irak enerji altyapısında birtakım problemler yüzünden gerçekleştiği bildirildi.¹¹³

İran Cumhurbaşkanı yaptığı açıklamada, Hürmüz Boğazı'nı bypass etmek adına Umman Körfezinde ilk petrol terminalini açıp, günde 1 milyon varil petrol ihraç etmeyi planladığı ve böylelikle ABD'nin olası yaptırımlarıyla boğazı kapatma tehdidine karşı önlem almayı amaçladıkları bildirildi.^{114 115 116}

Çin merkezli China Concord Petroleum Co'nun (CCPC), İran'dan petrol aldığı için ABD tarafından kara listeye alınmasına rağmen İran ve Venezüella'dan petrol tedarikinde öne

107 <https://www.reuters.com/business/energy/russias-lukoil-may-reduce-its-stake-iraqi-west-qurna-2-oil-field-2021-07-22/>

108 <https://tass.com/economy/1316669>

109 <https://www.reuters.com/article/us-china-economy-trade-oil-idUSKBN2EQ0PE>

110 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/072321-china-to-cut-oil-product-exports-to-107-mil-mt-in-aug-amid-tight-quotas>

111 <https://www.rudaw.net/english/business/22072021>

112 <https://www.globalconstructionreview.com/news/china-fund-and-build-3bn-al-faw-refinery-and-petro/>

113 <https://www.iraqoilreport.com/news/multiple-basra-fires-expose-poor-safety-standards-43897/>

114 <http://www.asianews.it/news-en/Beyond-Hormuz:-Tehran-opens-an-oil-terminal-in-the-Gulf-of-Oman-53709.html>

115 <https://bit.ly/3i2pzzU>

116 <https://www.haaretz.com/middle-east-news/iran/iran-opens-oil-terminal-in-gulf-of-oman-to-circumvent-fraught-waterway-1.10019582>

çıktığı açıklandı. İran'ın nükleer anlaşmaya dönmeme ihtimaline karşı ABD'nin, İran-Çin petrol ticaretine yönelik yaptırımları sıkılaştırmayı düşündüğü bildirildi.^{117 118 119}

Çin'in, küçük ölçekli rafinerilere verdiği ithalat muafiyetlerinin suistimal edilmesinden dolayı bir dizi kısıtlamaya gideceği ve söz konusu kısıtlama ile birlikte Çin'in, petrol ithalatındaki büyümenin 2021'de yirmi yılın en düşük seviyesine inmesine neden olabileceği kaydedildi.¹²⁰

İran Devrim Muhafızlarının, Suriye'nin Zamlı sahasındaki ABD liderliğindeki Uluslararası Koalisyon ve IŞİD'le yapılan çatışmalar sırasında hasar gören petrol ve gaz kuyularında bakım çalışmaları yaptığı iddia edildi. Zamlı sahasındaki üretilen ürünlerin satıldığı ve elde edilen gelirlerinin bir kısmını İran'a bağlı kuruluşlara maaş olarak tahsis edilmesinin amaçlandığı ve bir kısmınınsa Suriye'de satılmasının planlandığı iddia edildi.¹²¹

Suriye'nin doğusundaki ABD üssünden çıkan dolu 70 petrol tankerin Suriye-Haseke'deki Al-Waleed sınır kapısından Irak'a geçtiği açıklandı.¹²²

İran'ın Lübnan'a akaryakıt gönderdiği ancak Lübnan Enerji Bakanlığının bu iddiaları reddettiği açıklandı. Hizbullah liderinin İran'dan yakıt alma çağrısından sonra İsrail istihbaratının yaptığı açıklamada, İran'ın Arman 114 adlı yük gemisinden Beyrut Limanı'na yük göndermiş olabileceği bildirildi.^{123 124}

QNB Financial Services'in (QNBFS) raporuna göre, yatırımcıların Katar'ın sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) sektöründeki uzun vadeli büyümeye katkısı açısından nakliyat yatırımlarının en iyi yol olduğu açıklandı. LNG gemilerinde ve yüzer yeniden gazlaştırma ve depolama birimi (FSRU) için daha fazla anlaşmanın yapılabileceği bildirildi.¹²⁵

Katar'ın North Oil Company yaptığı açıklamada, Katar'ın Al-Shaheen petrol sahasında üretimi arttırmak için bir platform yapma girişimi olduğunu doğruladı. Birleşik Krallık merkezli AquaDrill, ABD'nin Meksika Körfezi'nde sondaj yapan Vela sondaj gemisi için 630 milyon USD değerinde tek kuyuluk (ek) bir sözleşme imzalandığı açıkladı. 2023'ün ikinci yarısında tamamlanması beklenen platform için 956 milyon USD değerinde bir Floating Production Storage And Offloading (FPSO) siparişinin verileceği kaydedildi.¹²⁶

117 <https://www.reuters.com/business/energy/us-weighs-crackdown-chinas-import-iranian-oil-2021-07-23/>

118 <https://bit.ly/3eSqT6a>

119 <https://www.reuters.com/business/energy/exclusive-chinas-ccpc-takes-centre-stage-iran-venezuela-oil-trade-sources-2021-07-22/>

120 <https://finance.yahoo.com/news/analysis-china-crackdown-could-knock-102528056.html>

121 <https://www.al-monitor.com/originals/2021/07/iranian-forces-syria-establish-new-prison-raqqqa>

122 <https://bit.ly/3x13mX5>

123 <https://arbne.ws/2TusMP2>

124 <https://foreignpolicy.com/2021/07/19/iran-and-israels-naval-war-is-expanding/>

125 <https://thepeninsulaqatar.com/article/18/07/2021/Nakilat-best-avenue-for-investors-in-Qatar's-LNG-growt>

126 <https://www.rivieramm.com/news-content-hub/contracts-update-qatar-builds-for-al-shaheen-aquadrill-finds-work-in-gom-eidesvik-in-norway-and-dof-in-brazil-66641>

Chevron yaptığı açıklamada, 2022'nin başlarında İsrail'in Leviathan offshore sahasında beşinci gaz ve kondensat kuyusunu açacağını bildirdi. Sondajın dört ay süreceği ve 248 milyon USD'lik yatırım yapılacağı kaydedildi. Artan talebin büyük oranda Mısır kaynaklı olduğu değerlendirildi.¹²⁷

İsrail'deki yeni hükûmetin, Körfez ülkelerinin İsrail üzerinden (Eliat-Ashkelon boru hattı ile) Avrupa'ya petrol taşıma anlaşmasını yeniden gözden geçirme kararı verdiği ve bu konuda önümüzdeki haftalarda toplantı yapılacağı bildirildi.¹²⁸

¹²⁷ <https://jpt.spe.org/chevron-to-drill-more-wells-sooner-on-israels-leviathan-as-east-med-gas-demand-soars>

¹²⁸ <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-bennett-lapid-order-reevaluation-of-israel-s-oil-transport-deal-with-gulf-states-1.10021737>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(19-25 TEMMUZ 2021)

• İnan-Suudi Görüşmeleri Gizli Hedefleri Ortaya Çıkardı

İrak Başbakanı Mustafa el-Kazımî'nin, Suudi Arabistan ve İran'ın ikili ilişkileri normale döndürmek için Irak'ta doğrudan müzakerelere devam etme niyetleri konusundaki açıklaması Rusya basınında yer buldu. Bu konuda "Nezavismaya" gazetesinin 19 Temmuz sayısında "[İnan-Suudi Görüşmeleri Gizli Hedefleri Ortaya Çıkardı](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan değerlendirme yazısı yayımlandı. Makalenin yazarı, uluslararası yorumcu İgor Subbotin'e göre Irak, Suudi Arabistan ile İran arasında birden çok diyalog görüşmesine ev sahipliği yapsa da söz konusu süreçte bir aksaklık ortaya çıktı. Subbotin, İranın yeni Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi'nin müzakere sürecini etkileyebilme ihtimalinin çok düşük olduğunu belirtti. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Uzmanı Anton Mardasov'a göre, İnan-Suudi Arabistan görüşmeleri şimdiye kadar görünür sonuçlara ulaşmasa da her hâlükarda devam edecek: "İrak'ta geçirilen İnan-Suudi diyalogu, Suudi yatırımları ile İran arasında denge kurmaya ve uzlaşma bulmaya çalışan Irak için çok önemlidir. El-Kazımî'nin kendisi İran ve ABD için bir uzlaşma figürüdür."

İranın muhafazakâr çevrelere mensup yeni cumhurbaşkanının müzakerelere engel olup-olmayacağı konusuna gelince, bu konuda Mardasov'un görüşleri Subbotin'in görüşleriyle örtüşmektedir. Ayrıca, uzmana göre bu etken hem Irak'taki istişareler hem de Viyana'da nükleer anlaşmanın yeniden inşasına ilişkin diyalog için de geçerlidir. Son günlerde elektrik kesintisi nedeniyle İran'da gerçekleşen yeni protestolara da dikkat çeken analiste göre, ülkedeki durumun hızla kötüleşmesi nedeniyle Tahran'ın ekonomik teşviklere ihtiyacı var. Ayrıca uzman, Suudi Arabistan'ın Viyana'ya paralel bir tartışma platformuna sahip olmasının büyük önem arz ettiğini vurguladı. Mardasov, İran yönetiminin üzerinde durduğu diğer önemli konuya da değindi: "Birçok gözlemci, Reisi'nin seçilmesiyle Irak'taki durumun keskin bir şekilde kötüleşeceği öngörüsünde bulduklarından İran, Irak platformunda Suudi Arabistan ile diyalog kurmakla çok ilgileniyor." Yazıda, Tahran-Riyad görüşmelerinin Irak'ta devam edeceği ifade edilmiştir.

• Doğu, ABD'nin Yolunu Açtı

ABD Başkanı Biden ile Ürdün Kralı 2. Abdullah arasında Beyaz Saray'da gerçekleşen ikili görüşme, Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Komersant" gazetesinin 19 Temmuz sayısında yayımlanan "[Doğu, ABD'nin Yolunu Açtı](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda söz konusu haber "Ürdün Kralı, Biden ile görüşen ilk Ortadoğu lideri oldu" ifadesiyle değerlendirildi. Yazıya göre, Irak ve İsrail hükümet başkanlarının Ürdün Kralı 2. Abdullah'ın

izinden gidecekleri muhtemeldir. Nitekim bölgedeki durumun değişip değişmeyeceğine bakmaksızın söz konusu üç ülke için de ABD'nin desteği büyük önem arz etmektedir. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) uzmanı Maria Dubovikova, Ürdün'deki ekonomik ve siyasi durumu şu şekilde özetledi: "Öncelikle zayıf ve etkisiz kamu yönetiminin yol açtığı ekonomik kriz ve yolsuzluğa Covid-19 pandemisinin neden olduğu durgunluğun da eklenmesi, Ürdün'deki durumu son derece dengesiz hâle getirmektedir. Nisan'daki darbe girişiminden sonra, ülke için son derece tehlikeli olan kabileler arası bölünme ortaya çıktı. Filistin çevresindeki durum ve Ürdün'ün zayıf iradeli konumu halkta, özellikle Ürdünlü Filistinlilerin gözünde, iktidardaki rejime güvenilirlik katmıyor ve ülkedeki genel hoşnutsuzluğu artırıyor." Uzman, Ürdün Kralı'nın Washington ziyaretini, "2. Abdullah'ın Beyaz Saray'ın yeni yönetiminin kendisini ve velayetini desteklediğinden ve akut bir kriz durumunda onları terk etmeyeceğinden emin olması gerekiyor" şeklinde yorumladı.

• Amerika Gitti: Afganistan'da Bundan Sonra Ne Olacak?

Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) sayfasında konseyin uzmanı Kamran Gasanov'un "[Amerika Gitti: Afganistan'da Bundan Sonra Ne Olacak?](#)" başlıklı değerlendirme yazısı yayımlandı. Yazıda, ABD sonrası Afganistan'daki durumların olası sonuçları incelenmiştir. Analiste göre, ABD birliklerinin geri çekilmesiyle Afganistan'da, iç savaş ihtimallerinin daha yüksek olduğu ileri sürülürken ülkede var olan durumlar, Taliban'ın bölgesel etkisinin artacağına işaret ediyor. Uzman, 19 Temmuz'da Afganistan hükûmeti ile Taliban arasında Katar'da devam eden görüşmelerin hiçbir sonuca ulaşmadığını belirterek Kurban Bayramı kutlamasına rağmen Taliban'ın silahlarını bırakmaktan vazgeçtiğini, hatta bayram namazı kılınırken Cumhurbaşkanlığı Sarayı yakınlarına 3 roket mermisi atıldığını vurguladı: "Güçlü uluslararası baskının olmadığı nedeniyle çatışmanın tarafları kendi başlarındadır." Rus analist, Taliban'ın askerî zafer kazanacağı şartlarda Afganistan'ı ilk başta bekleyen senaryosunu şu şekilde özetledi: "Önce Talibanın zaferi ülkedeki durumu istikrara kavuşturabilir. Savaşta zayıf düşen militanlar hükûmetlerinin ve ekonominin hayatta kalması gibi acil sorunları çözmekle meşgul olacaklardır. Ülke için gereken para, Suudi Arabistan ve BAE'den gelen fonların desteğiyle Çin ve Pakistan tarafından sağlanabilir."

Gasanov'a göre, radikal hareket olan Taliban iktidarının 5-6 yıl içinde bölgede ne gibi sonuçlara yol açabileceğini kimse tahmin edemez. Uzman, konuya ilişkin kısa bir hatırlatma da yaptı: "ABD başlangıçta İslamcılara da desteklerken, İslamcılar "Sovyet işgali" ile savaştı. Ancak Afganistan İslam Emirligi'nin (1996-2001) kurulmasından beş yıl sonra Taliban destekli El Kaide, İkiz Kulelere saldırdığında, Taliban Washington'ın düşmanı oldu. Bu arada, Taliban hâlâ El Kaide ile bağlarını koparmış değil." Yazıda, Taliban'ın askerî zaferinin Orta Asya gençlerine sağlayabileceği etkilere, Rusya ve uluslararası kurumların sorunu çözebilme ihtimallerine de değinilmiştir: "Bu kez Taliban önceki hatalarını hesaba katacak olsa bile,

radikal İslamcı ideolojinin tek bir ülkedeki zaferi, kendi hükûmetlerinden hayal kırıklığına uğramış, yüksek işsizlik oranlarına sahip Orta Asya gençlerine örnek olabileceği ihtimalini dışlamaz. Büyük olasılıkla Rusya ve Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü, bu sorunu yalnızca askerî tatbikatların yardımıyla çözemeyecek.

• İran Musluklarında Su Yok

İrânın Huzistan eyaletinde su kesintileri nedeniyle baş veren protestolar “Komersant” gazetesine yansıtılarak değerlendirildi. Gazetenin 22 Temmuz sayısında yayımlanan “[İran Musluklarında Su Yok](#)” başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda söz konusu haber “Huzistan ilinde kuraklık nedeniyle protestolar patlak verdi” ifadesiyle değerlendirildi. Yazıda konuyla ilgili yorumda bulunan Rusya Düşünce Kuruluşu ve Sivil Toplum Kuruluşu (PIR Merkezi) uzmanı Yuliya Sveshnikova’ya göre, Huzistan sorunu bugün ortaya çıkmadı. Verimli tarım arazilerine sahip, yeraltı ve yerüstü kaynakları bakımından oldukça zengin bir bölge olan Huzistan, İrânın incisidir. Ancak insanlar, yıllardır soyuldukları hissine kapılmışlardır. Uzmana göre halk, sorunun Cumhurbaşkanı ile değil, iktidar sistemi ile bağlantılı olduğunu anlamaktadır ve bu şartlarda ortaya çıkan sorun, yeni yönetimin neyi değiştirebileceği üzerinedir. Bu arada İrân Devrim Muhafızları Ordusu, Huzistan’ın sorunlarının çözümünü ülkedeki en etkili yapı olarak ele almıştır. Cumhurbaşkanı seçilen Reisi ise Huzistan için «özel bir vali» atama sözü vermiştir.